Eduskunnan lakivaliokunta Dnro K2023-8 1 (3)

30.1.2023

Lausuntopyyntönne: U 101/2022 vp, lakivaliokunta 31.1.2023 klo 10.00 / Kirjallinen asiantuntijalausunto
VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE KOMISSION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNNÖN HARMONISOINNISTA (MAKSUKYVYTTÖMYYSDIREKTIIVI II)

Pyydettynä lausuntona Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) esittää seuraavaa.

Yleistä

Asianajajaliitto pitää sinänsä kannatettavana, että jäsenvaltioiden maksukyvyttömyyslainsäädäntöjä pyritään harmonisoimaan. Jäsenvaltioiden lainsäädännöissä on nykyisellään merkittäviä eroavaisuuksia. Asianajajaliitto katsoo kuitenkin, että jäsenvaltioille on annettava riittävästi mahdollisuuksia ratkaista direktiivin implementointi kansalliseen lainsäädäntökehikkoon ja insolvenssioikeudelliseen käytäntöönsä sopivalla tavalla.

Takaisinsaannit

Asianajajaliitto pitää hyvänä, että direktiiviehdotus asettaa takaisinsaanteja koskien ainoastaan minimivaatimukset, joita paremmasta velkojainsuojasta on mahdollista poiketa kansallisilla säännöksillä.

Merkittävä määrä takaisinsaantia koskevista ehdotuksista vastaa nykyistä kansallista lainsäädäntöä.

Pesänhoitajan tiedoksisaanti

Asianajajaliitto pitää hyvänä ja tarpeellisena direktiiviehdotuksen tavoitetta, jolla pyritään varmistamaan pesänhoitajien ja -selvittäjien mahdollisuus tunnistaa, jäljittää ja saada tietoja myös siinä tapauksessa, että velallisen omaisuuserät ovat ulkomailla.

Tietosuojalainsäädäntöön perustuvat edellytykset henkilötietojen käsittelylle ovat tarpeen tietosuojan toteuttamiseksi, mutta voivat aiheuttaa käytännössä ongelmia. Ehdotuksen mukaan pesänhoitajilla ei olisi suoraa pääsyä pankkitilirekisteriin, vaan niiden osalta olisi nimettävä tuomioistuimet, joilla on pääsy kansallisiin ja ulkomaisiin pankkitilitietoihin. Huomioiden tuomioistuinten käsittelyajat ja ruuhkautuneisuus olisi selvitettävä, edellyttääkö ehdotus resurssien lisäämistä pyyntöjen käsittelyyn tai miten muuten voidaan varmistaa pyyntöjen nopea käsittelyaikataulu.

Pre-pack-järjestelyt

Suomessa ei ole tällä hetkellä asiaan liittyvää lainsäädäntöä taikka vallitsevaa pre-pack-käytäntöä. Asianajajaliitto pitää lähtökohtaisesti hyvänä, että tällaista sääntelyä ehdotetaan. Varsinaista pre-pack-järjestelyä tulisi kuitenkin säännellä mahdollisimman vähän juostavuuden säilyttämiseksi.

Asianajajaliitto tulkitsee direktiiviehdotusta siten, että pre-pack-järjestelyn valmisteluvaihetta seuraisi kansallinen insolvenssimenettely. Direktiivin tavoitteisiin pääsemiseksi olisi harkittava, tulisiko säätää uutta lainsäädäntöä vai täydentää olemassa olevaa. Yksi keino olisi uuden luvun säätäminen konkurssi- ja yrityssaneerauslakeihin (tai jompaankumpaan). Kun kuitenkin huomioidaan kahden lain muuttamiseen liittyvät käytännön haasteet, puoltaisi se myös kokonaan uuden lain säätämistä (kuten takaisinsaantilaki, jota sovelletaan molempiin menettelyihin). Pre-pack-järjestelyn yhdistäminen insolvenssimenettelyyn ei saisi joka tapauksessa olla liian monimutkaista järjestelyn toteutettavuuden vuoksi.

Siltä osin, kun PP-järjestely menisi tuomioistuinkäsittelyyn, olisi varmistettava tuomioistuinten riittävät resurssit ja osaaminen tarvittaviin liiketoiminnallisiin arviointeihin.

Johdon velvollisuudet ja vastuut

Asianajajaliitto pitää yleisesti kannatettavana ja perusteltuna direktiiviehdotuksen tavoitetta saada oikeushenkilön johto toimimaan aktiivisesti maksukyvyttömyystilanteissa ja tarvittaessa jättämään hakemus maksukyvyttömyysmenettelyyn. Tämä voi edesauttaa esimerkiksi epäterveen liiketoiminnan aikaisempaa päättämistä ja todennäköisesti parantaa velkojien asemaa.

Kansallisten yhtiöoikeudellisten järjestelmien erilaisuuden vuoksi jäsenvaltioille on kuitenkin jätettävä harkintavaltaa, miten tällaiset tavoitteet saavutetaan kansallisesti sopivalla ja toimivalla tavalla.

Mikroyritysten purkumenettely

Asianajajaliitto pitää ehdotusta mikroyritysten purkumenettelystä toteuttamiskelvottomana.

Valtaosa (arviolta yli 95 %) suomalaisista maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena olevista yrityksistä on ehdotuksessa tarkoitettuja mikroyrityksiä (vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma enintään kaksi miljoonaa euroa). Ehdotetuilla muutoksilla olisi tämän vuoksi Suomessa merkittäviä vaikutuksia.

Suomessa on jo olemassa keinoja hoitaa tehokkaasti pienten yritysten konkurssimenettelyt. Velallisella on mahdollisuus hakea velkajärjestelyä, valtion varoista maksetaan pesänhoidosta varattomuustapauksissa (sinänsä maltillinen) palkkio, sekä erillinen palkkio rikosilmoituksen tekemisestä. Velalliseen kohdistuvien selvitystarpeiden johdosta voidaan tarvittaessa siirtyä valtion varoin maksettavaan julkisselvitykseen.

Asianajajaliitto pitää täysin toteuttamiskelvottomana ehdotusta, että pesänhoitajan ja selvittäjän tehtävät siirtyisivät insolvenssioikeuteen erikoistuneilta asianajajilta ja muilta toimijoilta viranomaisille. Asianajajaliitto pitää mahdottomana ehdotusta, että viranomaispuolelle luotaisiin täysin tyhjästä organisaatio, jolla olisi nykyisiä pesänhoitajia vastaavat resurssit ja osaaminen konkurssipesän hoitoon liittyvien lukuisten tehtävien hoitamiseksi.

Asianajajaliitto katsoo, että esitetty malli saattaisi myös vaikeuttaa konkurssimenettelyihin liittyvän talousrikollisuuden selvittämistä ja osaltaan lisätä väärinkäytösten mahdollisuutta. Ehdotetussa viranomaisvetoisessa suppeassa menettelyssä rikokset jäisivät todennäköisesti suurimmaksi osaksi selvittämättä, jolloin rikoksentekijöitä ei saataisi toimistaan vastuuseen ja velkojille aiheutuisi edelleen vahinkoa. Ehdotus ei sisällä mitään mekanismeja velallisen kirjanpidon tutkimiseksi ja rikosperusteiden selvittämiseksi.

Asianajajaliitto pitää myös mahdollisena, että velallisyrityksen työntekijöiden asema jäisi nykyistä heikommaksi tällaisessa suppeassa menettelyssä.

Velkojatoimikunnat

Asianajajaliiton näkemyksen mukaan tämänhetkiset konkurssilain ja yrityssaneerauslain velkojatoimikuntaa koskevat säännökset ovat lähtökohtaisesti selkeät ja toimivat. Joitakin epäselvyyksiä ja kehityskohtia niissä on muun muassa liittyen osallistumisoikeuteen ja velkojatoimikunnan jäsenelle annetun tiedon salassapidon turvaaminen, mutta ehdotuksen mukaisille muutoksille ei ole kansallisesti tarvetta.

Asianajajaliiton arvion mukaan velkojatoimikunta asetetaan ainoastaan muutamassa prosentissa insolvenssimenettelyitä. Tapauskohtainen harkinta velkojatoimikunnan asettamiseen onkin hyvä jättää kansallisen lainsäätäjän harkintaan.

Asianajajaliitto pitää perusteltuna, että velkojatoimikunnan työjärjestyksestä säädetään tarkemmin. Aikataulun osalta tulisi kuitenkin olla tapauskohtaista harkintaa.

Helsingissä 30. päivänä tammikuuta 2023

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson
Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Salla Suominen, Avance Asianajotoimisto Oy, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu insolvenssioikeuden asiantuntijaryhmässä.